

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

вул. Митрополита Василя Липківського, 45, м. Київ, 03035, тел. (044)251-62-62, факс (044)520-03-25

E-mail: slg@amcu.gov.ua ,сайт: amcu.gov.ua , код згідно ЄДРПОУ 00032767

02.12.2021 № 300-29/01-17309

На № _____ від _____

Комітет Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг

Щодо проєктів Законів № 5322, 5322-1

Відповідно до частини третьої статті 20¹ Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Антимонопольний комітет України (далі – Комітет) опрацював проєкти Законів України:

«Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках» від 01.04.2021 (реєстраційний № 5322), внесений народним депутатом Герусом А. М., та іншими (далі – законопроект № 5322);

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою імплементації адаптованої версії Регламенту (ЄС) № 1227/2011 від 25 жовтня 2011 року щодо доброчесності та прозорості оптового енергетичного ринку» (реєстр. № 5322-1 від 19.04.2021), внесений народними депутатами України Буймістер Л. А., Ніколаєнком А. І., Кучеренком О. Ю., (далі – законопроект № 5322-1) та, в межах повноважень, повідомляє.

Метою прийняття Законопроектів № 5322 та № 5322-1 є імплементація в українське законодавство адаптованої версії Регламенту № 1227/2011 від 25 жовтня 2011 року, спрямовані на попередження зловживання з боку учасників на оптовому енергетичному ринку та встановлення відповідальності для учасників за маніпулювання на енергетичних ринках, тому їх положення здебільшого повторюються.

4. Пунктом 1 Розділу IV **законопроекту № 5322** пропонується статтю 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» (далі – Закон) доповнити новим пунктом 11¹, відповідно до якого Комітет, у сфері здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, за зверненням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі - Регулятор), має брати участь у проведенні розслідувань щодо функціонування ринків електричної енергії та природного газу з метою виявлення порушень законодавства у сфері захисту економічної конкуренції.

Пунктом 2 Розділу II **законопроекту № 5322** пропонується зокрема, частину четверту статті 6 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», викласти в

новій редакції відповідно до якої, Регулятор взаємодіє з Комітетом, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та органами фінансового контролю у процесі моніторингу та під час проведення Регулятором або іншим органом розслідувань порушень щодо функціонування ринків електричної енергії та природного газу. Така взаємодія та співпраця не повинні применшувати роль і повноваження Регулятора при виконанні зобов'язань, взятих Україною відповідно до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

Відповідно до пункту 27 Регламенту європейського парламенту і ради від 25.10.2011 № 1227/2011, Агентство повинне забезпечити, щоб застосування цього Регламенту узгоджувалося із застосуванням Директиви 2003/6/ЄС. Для досягнення цієї мети Агентство повинне публікувати необов'язкові настанови, які повинні стосуватися, між іншим, питання прийнятних ринкових практик щодо зловживання на ринку, які можуть траплятися на оптових енергетичних ринках, та у забезпеченні проведення розслідувань в ефективний та узгоджений спосіб. Щоб цього досягнути, у Агентства повинна бути змога звертатися із запитами про співпрацю та координувати роботу слідчих груп, що складаються з представників залучених національних регуляторних органів та, у відповідних випадках, інших органів, включно з національними органами із захисту конкуренції.

Визнаючи специфіку законодавчого регулювання, порушеного у **законопроекті № 5322** питання, звертаємо увагу на те, що процес імплементації приписів міжнародних документів у національне законодавство полягає у викладенні у вигляді правових норм відповідно до вимог законодавчої техніки, які у поданому проекті не повною мірою дотримано, що свідчить про відсутність завершених правових механізмів регулювання відповідних суспільних відносин та можливість у подальшому прийняття відповідних рішень на суб'єктивній основі та шляхом припущень з відповідними негативними наслідками.

Так, слід зауважити, що відповідно до статті 1 Закону, Комітет є державним органом із спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель.

Особливості спеціального статусу Антимонопольного комітету України обумовлюються його завданнями та повноваженнями, в тому числі роллю у формуванні конкурентної політики, та визначаються Законом України «Про Антимонопольний комітет України», іншими актами законодавства.

Діяльність щодо виявлення, запобігання та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції, в тому числі законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, проводиться Комітетом, його органами та посадовими особами з дотриманням процесуальних засад, визначених законодавчими актами України про захист економічної конкуренції (стаття 23 Закону).

Відповідно до статті 5 Закону, Комітет здійснює свою діяльність відповідно до вимог Конституції України, Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Закону України «Про захист економічної конкуренції», Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» та інших законів і нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до них.

Законодавство про захист економічної конкуренції ґрунтується на нормах, установлених зазначеними вище законами та інших нормативно-правових актах, прийнятих відповідно до цих Законів (частина перша статті 3 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

Вважаємо, що порушене у **законопроекті № 5322** питання вже врегульоване пунктом 1 частини першої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», згідно з яким у сфері здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції Комітет має повноваження з розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та проводити розслідування за цими заявами і справами.

Прийнятим нормативно-правовим актом, відповідно до закнів України «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист від недобросовісної конкуренції» є Правила розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Затверджені розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 № 5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за № 90/299 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України № 169-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22.07.1998 за № 471/2911), які визначають окремі особливості порядку розгляду заяв, справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, у тому числі про захист від недобросовісної конкуренції органами Антимонопольного комітету України, встановлюють порядок перевірки та перегляду рішень органів Комітету в цих справах.

Відповідно до статті 19 Закону посадові особи Комітету та його територіальних відділень керуються лише законодавством про захист економічної конкуренції і є незалежними від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб. Втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у діяльність Антимонопольного комітету забороняється.

Враховуючи викладене, залучення Комітету до розслідувань порушень на оптовому енергетичному ринку є таким, що не узгоджується із законодавством про захист економічної конкуренції та не може бути підтриманим Комітетом.

Крім того, у сфері застосування законодавства про захист економічної конкуренції Антимонопольний комітет України згідно з пунктом 6 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» *може взаємодіяти з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, органами адміністративно-господарського управління та контролю, підприємствами, установами та організаціями з питань розвитку, підтримки, захисту економічної конкуренції та демонополізації економіки.*

Враховуючи викладене, пропонуємо вилучити з проекту Закону зміни в частині залучення Комітету до розслідувань порушень щодо функціонування ринків електричної енергії та природного газу.

Водночас, **законопроектом № 5322-1** питання взаємодії НКРЕКП з Комітетом (підпункт 2 пункту 3 (зміни до частини четвертої статті 6 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» та пункту 4 змін до Закону України «Про Антимонопольний комітет України»)) полягають у тому, що Регулятор, у процесі проведення у встановленому законодавством порядку моніторингу та розслідувань

порушень на оптовому енергетичному ринку, взаємодіє з Антимонопольним комітетом України та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку в порядку інформаційної взаємодії, затвердженому спільним рішенням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та Антимонопольного комітету України, яка полягає, зокрема, у тому, що за запитом НКРЕКП Комітет забезпечує підготовку та надання запитуваної інформації та документів, які знаходяться у розпорядженні Антимонопольного комітету України, щодо окремо визначених суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність на оптовому енергетичному ринку, для цілей проведення моніторингу та розслідування порушень на оптовому енергетичному ринку»;

2. Пунктом 7 розділу II **законопроєкту № 5322** пропонується Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» доповнити новою статтею 20-1 щодо виявлення зловживань на оптовому енергетичному ринку.

Так з метою виявлення та запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках Регулятор здійснює моніторинг торгівельних операцій з оптовими енергетичними продуктами.

Разом з цим підпунктом 6 пункту 3 **законопроєкту № 5322-1** пропонується доповнити розділ III Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» новою статтею 20-1 відповідно до якої з метою виявлення та запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках Регулятор здійснює моніторинг торгівельних операцій з оптовими енергетичними продуктами.

При цьому, норми обох законопроєктів не містять визначення терміну «зловживання на оптових енергетичних ринках».

Відсутність вичерпного переліку дій учасників ринку, які визначаються, як зловживання на оптових енергетичних ринках, за певних умов, може призводити до негативних наслідків для конкуренції на ринку, шляхом визначення Регулятором будь-яких окремих та нестандартних дій учасників ринку, як зловживання на оптових енергетичних ринках. Зазначене може призводити до порушення законодавства про захист економічної конкуренції, шляхом встановлення (створення) окремим суб'єктам господарювання або групам суб'єктів господарювання несприятливих чи дискримінаційних умов діяльності порівняно з конкурентами.

3. Підпунктом 9 пункту 1 **законопроєкту № 5322-1** пропонується доповнити Закон України «Про ринок електричної енергії» новою статтею, 67-1, відповідно до положень якої Оператор ринку зобов'язаний забезпечити:

1) наявність механізмів підтримання ліквідності на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку;

2) укладення договорів про виконання функцій маркет-мейкера з учасниками ринку (учасниками оптового енергетичного ринку), діяльність яких згідно з критеріями, встановленими оператором ринку, підтримує ліквідність на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку.

При цьому, норми зазначеного законопроекту № 5322-1 не містять визначення терміну «ліквідність» та «маркет-мейкер».

Економічною теорією визначено, що ліквідність ринку це здатність ринку амортизувати зміни в попиті і пропозиції так, щоб вони не викликали значних коливань цін на ринку. При цьому, підтримання ліквідності на ринку забезпечується зміною обсягу ринку та/або зміною структури ринку.

Враховуючи викладене, підтримання ліквідності на ринку електричної енергії, за звичайних умов відбувається за рахунок адміністративного впливу на ринкову поведінку учасників ринку.

Отже, підтримання ліквідності на ринку, за певних умов може містити ознаки порушень законодавства про захист економічної конкуренції, шляхом застосування дій, які встановлюють не передбачені законами України заборони та обмеження самостійності підприємств, у тому числі щодо придбання чи реалізації товарів та ціноутворення.

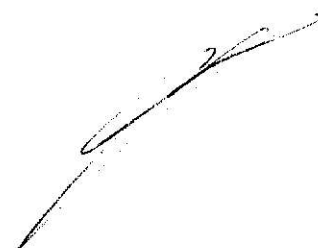
Разом з тим, норми законопроекту № 5322-1 не містять вичерпного переліку дій Оператора ринку та/або дій будь-якого іншого з учасників ринку, на меті яких є підтримання ліквідності на ринку. Зазначене, за певних умов може створювати підстави для порушення законодавства про захист економічної конкуренції, шляхом зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, визначених частиною другою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Також нормами законопроекту № 5322-1 не визначено предмету, мети та меж діяльності маркет-мейкера, що за певних умов, може створювати підстави для порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Враховуючи викладене, за певних умов, реалізація положень законопроекту № 5322-1 може створювати підстави для порушення законодавства про захист економічної конкуренції та мати для неї негативні наслідки.

Отже з урахуванням зазначених у листі зауважень, законопроекти № 5322, № 5322-1 потребують суттєвого доопрацювання.

Голова Комітету

Ольга ПИЩАНСЬКА